

Богатюк І.Г., викладач,
Коледж інформаційних технологій
та землевпорядкування НАУ, м. Київ

Кібальник Я.В., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ У ПРАЦЯХ ВЧЕНИХ НАУ

Україна – одна з небагатьох країн, у якій авіакосмічна промисловість має досить високий рівень розвитку. В сучасному світі проблема безпеки цивільної авіації є однією з найактуальніших. Вона зачіпає майже всі важливі сторони життя суспільства – політику, економіку, добробут людей. Від того, наскільки професійно відповідні державні структури діють у цій сфері, залежатиме безпека людей, економічна ефективність, конкурентоспроможність, а, зрештою, авторитет у світі держав, які виявляють реальну турботу про безпеку своїх авіаційних транспортних систем.

Згідно ст. 1187 Цивільного кодексу України [1] авіаційний транспорт належить до джерела підвищеної безпеки. З огляду на це безпека цивільної авіації має особливо важливе значення, адже порушення правил безпеки у даній сфері може призвести не лише до екологічної катастрофи, а й до значних людських жертв.

Результати аналізу статистичних даних про авіаційні події, що сталися за останні шість років в Україні, свідчать про значне погіршення стану безпеки польотів під час проведення авіаційних робіт як за абсолютними, так і за відносними показниками аварійності.

Історія Національного авіаційного університету бере свій початок з авіаційних курсів, які проводилися у Київському політехнічному інституті наприкінці XIX століття, а як самостійна організація починає існувати з 1933 року. Університет допоміг отримати знання та працевлаштуватись багатьом студентам.

На проблеми безпеки цивільної авіації звертають увагу значна кількість учених університету в своїх працях, тож розглянемо деякі з них.

Г.А. Суслова, директор інституту ІКАО, професор кафедри льотної придатності повітряних суден НАУ, приділила увагу питанням, пов'язаним із безпекою в авіаційному просторі: «Зараз в

авіації працює понад 10,5 тис. стандартів, жодна країна не залишається не охопленою ними. І тільки це дозволяє нам безпечно літати у небі. Якщо ми б літали та працювали за різними стандартами та правилами, ймовірно, безпека була б меншою». Водночас науковець зазначила, що літаки варто не тільки захищати, а й необхідно вивчати з точки зору їх можливостей як знаряддя, як інструменту для тероризму: «Знаєте, авіаційний тероризм, акти незаконного втручання, мають характерну рису – незрозуміло де і коли це почнеться, як розвиватиметься». Галина Андріївна наголосила на важливості співпраці служби авіаційної безпеки та представників силового блоку (поліції, прикордонників, митників, працівників СБУ), а також на потребі об'єднання зусиль у виробленні конкретних пропозицій щодо правового забезпечення єдиного повітряного простору та здійснення заходів для зменшення ризиків в авіації, на забезпеченні координації підготовки спеціалістів з безпеки авіації [2].

Л.О. Шапенко, розглядаючи авіаційну безпеку цивільної авіації, вказує, що цивільна авіація є невід'ємним елементом авіатранспортної системи та перспективною високотехнологічною галуззю, яка сприяє соціально-економічному розвитку як України, так і всієї світової спільноти. Тобто, авіаційна безпека – це стан захищеності цивільної авіації від протиправних втручань у її діяльність, відсутність недопустимого ризику, пов'язаного з можливістю нанесення збитків від незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Світовим лідером по розробці стандартів і рекомендацій щодо забезпечення авіаційної безпеки є Міжнародна організація цивільної авіації (ICAO). Дослідниця робить висновок, що впровадження нових стандартів та правил забезпечення авіаційної безпеки цивільної авіації дозволить значно підвищити рівень безпеки повітряних перевезень шляхом впровадження проактивного підходу до державного регулювання діяльності цивільної авіації шляхом постійного виявлення та усунення ризиків при здійсненні авіаперевезень [3, с. 43-45].

Д.О. Беззубов виділив надзвичайно актуальні проблеми в галузі забезпечення безпеки польотів у цивільній авіації, зокрема, недокомплектованість кадрами державних інспекторів, що здійснюють державний контроль за діяльністю авіаційних підприємств у галузі безпеки польотів і авіаційної безпеки; недосконалість наявних тренажерів, що призводить до подорожчання підготовки, а також зниження навиків членів екіпажу в керуванні повітряними судами, особливо в екстремальних ситуаціях; недостатня оснащеність цивільної авіації технічними

засобами забезпечення авіаційної безпеки; невідповідність інформаційного забезпечення безпеки польотів потребам системи державного регулювання, що ускладнює своєчасне прийняття рішень для запобігання надзвичайних ситуацій; застаріла лабораторна база й устаткування науково-дослідних і проектних організацій цивільної авіації та промисловості. Також до проблем щодо безпеки польотів повітряних суден, які потребують вирішення, вчений відносить відсутність порядку фінансування витрат на утримання і розвиток служби пошукового й аварійно-рятувального забезпечення польотів цивільної авіації [4].

На думку Н.В. Жмур, безпека польотів, як комплексне явище, залежить, від таких факторів: по-перше, стану льотної придатності повітряного судна; по-друге, від метеорологічних умов, у яких використовується повітряне судно в залежності від його тактико-технічних характеристик; по-третє, людського фактору, тобто здатності та умінь використовувати набуті навички та знання членами екіпажу повітряного судна при його використанні в польоті в ситуації, що підпадає під ознаки «безпека польотів» [5].

Отже, вчені НАУ в своїх наукових дослідженнях виділяють досить велике коло проблем у безпеці цивільної авіації в Україні, але, разом із тим, зазначають, що за останні роки вітчизняна авіація стала більш стабільною галуззю, і з кожним роком становище авіакосмічної промисловості покращується.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
2. Суслова Г.А. Проблемы гражданской авиации от актов незаконного вмешательства. URL: <http://www.eduicao.in.ua/ru/семинар-ісао-по-авиационной-безопасности/>
3. Шапенко Л.О., Поляцко А.В. Авіаційна безпека цивільної авіації: теоретико-правовий аспект / Аеро-2017. Повітряне і космічне право: матеріали Всеукр. конф. молодих учених і студентів, м. Київ, Національний авіаційний університет, 23 лист. 2017 р. Том 1. Тернопіль: Вектор. С. 43-45.
4. Беззубов Д.О. Проблеми забезпечення безпеки використання повітряних суден в Україні. URL: <https://nau.edu.ua/site/variables/news/2018/5/>
5. Жмур Н.В. Адміністративно-правове регулювання безпеки цивільної авіації. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/11108-28764-1-SM.pdf>